

Xarxa Local de Serveis
d'Atenció Domiciliària

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis
Àrea de Benestar Social

PROTOCOL DE VALORACIÓ SOCIAL DE LA DEPENDÈNCIA

Juliol de 2004

PRESENTACIÓ

El document que us presentem és el segon d'una sèrie d'instruments tècnics i de gestió elaborats per la Xarxa Local de Serveis Socials d'Atenció domiciliària. La missió de la Xarxa és la col·laboració tècnica per al desenvolupament harmonitzat del SAD, cercant el creixement quantitatiu i qualitatiu d'aquests serveis socials, tot garantint l'equitat en l'accés i l'ús a la ciutadania de la província de Barcelona.

La col·laboració tècnica en el marc de la Xarxa Local de SAD es materialitza en la reflexió teòrica i l'elaboració d'instruments. Aquests han de permetre avançar en la competència professional i l'estandarització de les eines de gestió, posar-les a l'abast dels professionals que gestionen serveis de SAD no sols als municipis adherits a al Xarxa, sinó també a tots aquells que vulguin compartir els nostres objectius. El marc de referència i punt de partida d'aquest treball és el "Model de Gestió dels Serveis Socials d'Atenció Domiciliària".¹

Per encàrrec del Comitè de Coordinació de la Xarxa, el juny de 2003 es constitueix una comissió tècnica amb l'encàrrec d'elaborar un **protocol de valoració social de la dependència**.

El nivell de dependència segons l'OMS (Organització Mundial de la Salut) s'analitza a partir de "la capacitat d'afrontar de manera autònoma les activitats de la vida diària". També hi ha d'altres definicions com la que fa el Comitè de Ministres del Consell d'Europa: " Un estat en el que es troben les persones que, per raons lligades a la pèrdua d'autonomia física o intel·lectual , tenen necessitat d'assistència i/o ajudes importants para poder realitzar els actes bàsics de la vida quotidiana" . Evidentment no és una situació només de la gent gran, pot afectar a qualsevol sector de la població. Per tant, podem dir que una persona és depenent quan requereix l'ajuda d'una altra persona per realitzar les activitats bàsiques de la vida diària o té una limitació amb l'activitat i amb la participació

La metodologia del treball utilitzada i que ha possibilitat l'elaboració d'aquest protocol s'ha basat en el coneixement compartit, el diàleg i la negociació. Cal destacar que la seva realització es deu a la col·laboració estreta entre professionals municipals, de consells comarcals, de la Diputació de Barcelona. La direcció del treball ha estat a càrrec de la Sra. Pilar Rodríguez, que ha participat com a consultora i experta en la matèria. S'han realitzat 7 sessions de treball, de juny de 2003 a gener de 2004, amb la participació de 51 tècnics/ques procedents de 45 administracions locals.

L'objectiu concret era l'elaboració d'un instrument de suport als professionals dels serveis socials d'atenció primària a l'hora de valorar i diagnosticar el nivell de dependència i la necessitat de serveis d'atenció domiciliària. Per realitzar aquesta valoració es va acordar la utilització d'instruments coneguts i de fàcil utilització. També, es va tenir en compte el factor temps en l'atenció social primària en el moment de la seva aplicació.

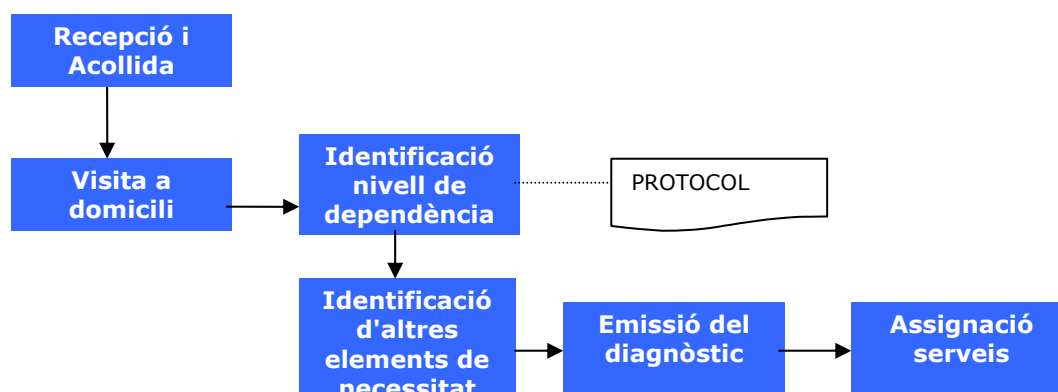
La utilització d'aquest d'instruments de valoració comporta el consentiment de la persona destinatària . Per tal que aquesta, la seva família o els seus representants legals participin en el procés de valoració, hi ha d'haver una correcta informació i comunicació, utilitzant un llenguatge senzill i comprensible.

¹ www.diba.es/servsocials/SAD.asp

Els criteris seguits per l'elaboració del protocol són:

1. **Centrat en la valoració de persones amb dependència.** Especialment gent gran, persones adultes discapacitades i adults amb patologies psiquiàtriques. No és aplicable a casos de menors i família ¹.
2. **Definit com un instrument objectiu de suport tècnic al diagnòstic social de necessitat de serveis de SAD.** El diagnòstic social per a l'atenció domiciliària és un dictamen professional integral, elaborat a partir d'informes socials i sanitaris, de la visita a domicili i de l'aplicació del barem de la dependència. Aquest és el paper del protocol elaborat.
3. **L'aplicació del protocol no condiciona mecànicament l'assignació de serveis.** La determinació concreta d'aquest, per exemple dies i hores, requereix de la valoració global de cas i no només del barem de dependència.
4. **Ha de ser un instrument basat en escales validades científicament.** Per això, s'han utilitzat aquelles caracteritzades per la fiabilitat i la simplicitat, i que permetien la seva informatització.

La dependència és un estat complex, que presenta diverses dimensions, causes i funcions que difícilment es pot reduir només a una d'elles. En aquest sentit, les escales de valoració no es poden aplicar d'igual forma als diferents col·lectius potencialment usuaris de SAD, i és per això que cal tenir en compte altres informacions d'interès. El protocol que presentem només ha seleccionat aquells àmbits que exclusivament donen compte del nivell de dependència de la persona. Els altres elements de situació (l'estat de salut, les condicions de l'habitatge, el suport dels cuidadors o la situació econòmica...) que són d'importància capdal per fer el diagnòstic global, actuarien com a complementaris al nivell de dependència personal.

¹ La comissió va estimar que per valorar els casos de menors i família calia definir uns continguts específics i que no eren aplicables els mateixos que per a gent gran amb dependència. Els òrgans directius de la Xarxa estan estudiant la creació d'una comissió específica per elaborar els instruments de valoració en l'atenció domiciliària a menors i família.

LES ÀREES DE VALORACIÓ

Per poder conèixer si una persona és depenent o no, cal valorar diferents àrees:

1. Àrea funcional.

Indica el grau de dependència per realitzar les activitats de la vida diària. Valora les capacitats motrius de les persones. Per a la seva mesura s'ha optat per les següents escales:

- a. AVD : Barthel
- b. AIVD: Lawton i Brody

AVD (activitats bàsiques de la vida diària)

La situació funcional de la persona es pot valorar mitjançant escales que permeten conèixer i identificar la dependència i les activitats de la vida diària relacionades amb l'autocura i mobilitat. Entre les escales existents, s'opta per l' *Índex de Barthel*. És la més utilitzada internacionalment i és un dels millors instruments per monitoritzar la dependència funcional de les persones.

Avaluació: Avalua 10 tipus d'activitats i classifica cinc grups de dependència.

Característiques: La seva utilització és fàcil, ràpida i la més àgil per explotar-la estadísticament.

Les AIVD (activitats instrumentals de la vida diària)

Són les activitats que permeten adaptar-se a l'entorn i mantenir relació amb la comunitat i el seu entorn. En aquest cas s'opta per l'*escala de Lawton i Brody*

És la més utilitzada internacionalment i és un dels millors instruments per monitoritzar la dependència funcional.

Avaluació: Avalua 8 tipus d'activitats i classifica tres grups de dependència.

Característiques: La seva utilització és àgil, ràpida i fàcil per explotar-la estadísticament.

2. Àrea cognitiva i emocional.

Determina l'orientació, memòria, concentració i el càlcul mental. Mesura la capacitat d'autoeficiència per prendre decisions, organitzar-se i valorar la capacitat de resolució de problemes. La funció cognitiva és la capacitat de realitzar funcions com pensar, recordar, orientar-se, memòria, percepció, atenció, capacitat d'aprenentatge, etc. El deteriorament d'aquestes capacitats afecten la vida normal de qualsevol persona.

En aquest àmbit s'opta per l'*Escala de Pfeiffer*. Consta de 10 ítems, també es caracteritza per la seva fiabilitat, però a diferència de l'anterior escala, no està influenciada pel nivell educatiu o cultural. Aquesta escala és molt utilitzada com test de detecció precoç en grups amb una alta prevalença de demència.

3. Àrea de situació de risc

Persegueix identificar situacions de risc. Aquesta informació ens permetrà conèixer si existeix suport familiar i social, la situació de l'habitatge, relacions socials i les relacions amb l'entorn. Entre les diferents escales existents, s'ha escollit el *qüestionari de BARBER*.

Avaluació: La detecció de risc de la persona. Són nou preguntes breus. Si només n'hi ha una d'afirmativa, es pot considerar que és una situació de risc.

Característiques: Es breu i fàcil d'aplicar, és una de les més utilitzades per valorar la situació de risc.

LA CONSTRUCCIÓ D'UN INSTRUMENT D'INTERVENCIÓ PROFESSIONAL

Per ponderar i integrar els valors numèrics de les variables, la Comissió va considerar oportú realitzar una prova pilot d'aplicació del barem a casos reals. La prova va incloure l'estudi de persones amb nivells de dependència diferents i procedents de l'acollida dels serveis socials municipals. Per tant, es realitzaren més de 250 qüestionaris entre els municipis que formen part de la comissió. Una vegada realitzada aquesta feina s'ha tancat el disseny del protocol i la comissió va concloure el seu encàrrec. No obstant, es va valorar la necessitat de revisar el protocol després d'un temps d'utilització real. Cap instrument d'intervenció professional es pot considerar definitiu, cal sotmetre'l a controls i actualització permanent. En aquest senti, existeix el compromís per part de la Xarxa Local de SAD de garantir-ne la seva revisió.

Considerem que el treball que s'ha realitzat és força interessant, tant per l'esforç d'aprofundiment tècnic, com per la innovació que aporta als serveis socials. Com qualsevol altre instrument d'intervenció professional és millorable, però part del seu valor afegit ha estat el procés de reflexió i d'acord tècnic en el qual han participat més de 40 administracions locals.

LLISTAT D'INSTITUCIONS I PROFESSIONALS DE LA COMISSIÓ

Institució	Cognoms	Nom
Ajuntament de Castellar del Vallès	Minguell Fernández	Elisabet
Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	Palma Ferrando	Montserrat
Ajuntament de Mataró	Gil	Maria
Ajuntament de Terrassa	Correa Cervilla	Maria
Ajuntament de Vilafranca del Penedès	Sáez	Francesc
Ajuntament d'Argentona	González García	Encarna
Ajuntament de Badalona	Ruíz Tejero	Pilar
Ajuntament de Castelldefels	Hernández	Marta
Ajuntament de Cervelló	Moreno Robles	Elisabeth
Ajuntament de la Llagosta	Armijo Hermosilla	Júlia
Ajuntament de la Palma de Cervelló	Mur Mur	Neus
Ajuntament de la Roca del Vallès	Ruíz	Gerardo
Ajuntament de les Franqueses del Vallès	Gelpí Lluch	Àgata
Ajuntament de les Masies de Roda	Salvans Badia	Laura
Ajuntament de Llinars del Vallès	Morillas Reimón	Concepció
Ajuntament de Malgrat de Mar	Mateu i Lloberas	Maite
Ajuntament de Manlleu	Delgar Farrés	Maite

XARXA LOCAL DE SAD: INSTRUMENT DE VALORACIÓ SOCIAL DE LA DEPENDÈNCIA

Institució	Cognoms	Nom
Ajuntament de Manresa	González Camprubí	Rafi
Ajuntament de Montgat	Baceiredo Baz	Sonia
Ajuntament de Montmeló	Gallego Salavedra	Montserrat
Ajuntament de Montornès del Vallès	Guerrero Escribano	Silvia
Ajuntament d'Olesa de Montserrat	Linares Riera	Elisabeth
Ajuntament de Premià de Dalt	Bosch i Serra	Concepció
Ajuntament de Roda de Ter	Salvans Badia	Laura
Ajuntament de Rupit i Pruit	Salvans Badia	Laura
Ajuntament de Sant Adrià de Besòs	Suades Fernández	Teresa
Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor	Morillas Reimón	Concepció
Ajuntament de Sant Joan Despí	Martínez Torreblanca	Raquel
Ajuntament de Sant Julià de Vilatorrada	Embun Belsue	Begoña
Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor	Morillas Reimón	Concepció
Ajuntament de Sant Quirze del Vallès	Chueca Guijarro	Conchita
Ajuntament de Santa Coloma de	Sisó i Sisó	Celia
Ajuntament de Santa Maria de Corcó	Salvans Badia	Laura
Ajuntament de Santa Perpètua de	Luna Tarrés	Conxa
Ajuntament de Sentmenat	Jiménez Bonillo	Eloïna
Ajuntament de Tavèrnoles	Salvans Badia	Laura
Ajuntament de Tavertet	Salvans Badia	Laura
Ajuntament de Torelló	Solà i Puigoriol	Anna
Ajuntament de Torrelles de Llobregat	Ferrer	Mercè
Ajuntament de Vacarisses	Martínez	Paqui
Ajuntament de Vic	Escala i Castells	Núria
Ajuntament de Viladecavalls	Berenguer i Priego	Francesca
Ajuntament de Vilalba Sasserra	Morillas Reimón	Concepció
Ajuntament de Vilanova i la Geltrú	Roca i Oller	Lourdes
Consell Comarcal del Maresme	Murtra Viladerbó	Montserrat
Diputació de Barcelona	Aldeguer Such	Josefa
Diputació de Barcelona	Cànovas Flores	Nàdia
Diputació de Barcelona	Domínguez Rubio	Josep A.
Diputació de Barcelona	Espadaler Poch	Mercè
Diputació de Barcelona	Feliu Mazaira	Teresa
Diputació de Barcelona	Palau Verdejo	Núria
Diputació de Barcelona	Patino Seco	Teresa
Diputació de Barcelona	Pujol Amich	Maria Assumpció

INSTRUMENT DE VALORACIÓ SOCIAL DE LA DEPENDÈNCIA

Cognom i nom: _____

Núm. d'expedient _____ Data naixement: _____

Adreça: _____ Població _____

Telèfon: _____ Sexe: home dona

Tipologia:

Gent gran Persones adultes amb discapacitat

Adults Altres:

Cuidador informal: no si : _____

Equip/professional: _____

Data emissió de l'informe: _____

ÀREA DE VALORACIÓ DEL RISC * (Qüestionari de Barber)

	SI	NO
1. Viu sol/a ?	☐	☐
2. Si precisa ajuda, està sol?	☐	☐
3. Hi ha més de dos dies a la setmana que no menja calent?	☐	☐
4. Necessita d'algú que l'ajudi sovint?	☐	☐
5. La seva salut, l'impedeixi sortir al carrer?	☐	☐
6. Té sovint problemes de salut que l'impedeix, valer-se per si mateix?	☐	☐
7. Té dificultats amb la visió ?	☐	☐
8. Li suposa molta dificultat la conversació perquè sent malament?	☐	☐
9. Ha estat ingressat a l'hospital l'últim any?	☐	☐
Existeix situació de risc?	☐	☐

* Cada resposta afirmativa té el valor d'1 punt. Un punt o més suggereix situació de risc.

ÀREA DE VALORACIÓ COGNITIVA (SPMSQ de Pfeiffer)

	0	1
1. Quin dia és avui? (dia, mes any).....	☐	☐
2. Quin dia de la setmana és avui?	☐	☐
3. A on ens trobem ara?	☐	☐
4. Quin és el seu n. de telèfon?	☐	☐
5. Quants anys té?	☐	☐
6. Quina és la vostra data de naixement.....	☐	☐
7. Digueu el nom del president del Govern actual	☐	☐
8. Qui manava abans del rei actual?	☐	☐
9. Com es diu(deia) la seva mare	☐	☐
10. Si a 20 restem 3 queden ? i si ara n'hi restem 3?.....	☐	☐
Total	<input style="width: 50px; height: 20px;" type="text"/>	

0= indica resposta sense error 1= indica resposta amb error

*** Conclusió:**

de 0 a 2 (intacte) = 0

de 3 a 4 (lleu deteriorament) = 0

de 5 a 7 (moderat deteriorament) = 1

de 8 a 10 (greu deteriorament) = 2

Conclusió* :

ÀREA FUNCIONAL: activitats bàsiques de la vida diària (Qüestionari de Barthel)

Alimentar-se:

Independent :(10)

Necessita ajuda: (5).....

Dependent (0).....

Rentar-se:

Independent: (5).....

Dependent: (0)

Vestir-se

Independent (10)

Necessita ajuda(5).....

Dependent: (0)

Arreglar-se:

Independent (5)

Dependent (0).....

Deposició

Continent: (10)

Incontinent ocasional:(5).....

Incontinent:(0).....

Micció:

Continent: (10)

Accident ocasional:(5).....

Incontinent:(0).....

Anar al lavabo:

Independent (10)

Necessita ajuda: (5).....

Dependent (0).....

Traslladar-se butaca/lit:

Independent: (15)

Mínima ajuda: (10)

Gran ajuda:(5)

Dependent: (0)

Deambulació

Independent (15)

Necessita ajuda(10)

Independent en cadira de rodes en 50m.(5).....

Dependent: (0)

Pujar i baixar escales:

Independent (10)

Necessita ajuda(5).....

Dependent: (0)

*

Conclusió

0-20 Dependència total(4)

21-60 Dependència severa(4)

61-90 Dependència moderada(2)

91-99 Dependència lleugera(0)

100 Autònom.....(0)

Total:

Conclusió *:

ÀREA FUNCIONAL: activitats instrumentals de la vida diària (Qüestionari de Lawton i Rody)

Capacitat per utilitzar el telèfon

Utilitza el telèfon per iniciativa pròpia (1)

És capaç de marcar números ben coneguts (2)

Contesta al telèfon, però no marca (3)

No utilitza el telèfon en absolut..... (4)

Anar a comprar

Independent per a totes les compres (1)

Independent per a petites coses (2)

Necessita acompanyament (3)

És incapaç..... (4)

Preparació del menjar

Organitza, prepara i serveix els menjars (1)

És capaç de preparar el menjar si li proporcionen els elements (2)

Escalfa, serveix i prepara menjars, però no manté una dieta adequada. (3)

Necessita que li preparin i li serveixen el menjar..... (4)

Tenir cura de la casa

És capaç (1)

Realitza les tasques lleugeres (2)

Realitza tasques, però no pot mantenir un nivell de neteja adequat (3)

Necessita ajuda en totes les tasques de la casa (4)

No participa en cap tasca (5)

Rentat de la roba
 És capaç(1)
 Renta petites coses(2)
 Li ha de fer una altra persona.....(3)

Ús dels mitjans de transport
 És capaç de viatjar sol.....(1)
 És capaç d'agafar un taxi(2)
 Pot viatjar en transport públic , però acompanyat(3)
 No viatja.....(4)

Responsabilitat respecte a la medicació
 És capaç de prendre's la seva medicació a l'hora i amb dosis correctes.....(1)
 Pren la medicació , si li preparen(2)
 No es capaç de responsabilitzar-se.....(3)

Maneig dels seus assumptes econòmics
 Amb independència.....(1)
 Necessita ajuda per anar al banc(2)
 Incapaç(3)

Total:

* **Conclusió**
 8 Independent (0)
 9-20 Necessita cert ajut..... (2)
 21-30 Requereix molt ajut.... (4)

Conclusió *:

SÍNTESI D'ÀREES

Existeix situació de risc..... Si No

Àrea de valoració cognitiva:

Àrea funcional (activitats bàsiques de la vida diària):.....

Àrea funcional (activitats instrumentals de la vida diària):.....

Total:

* **Conclusió final**
 Autònom 0-1
 Dependència moderada..... 2-5
 Dependència severa 6-8
 Dependència total 9-10

Conclusió final *

VALORACIÓ PROFESSIONAL¹

Autònom	☐	Dependent moderat	☐
Dependent sever	☐	Dependent total	☐

RECURS ADIENT PROPOSAT

Servei d'ajuda a domicili	☐	Centre residencial assistit	☐
Servei de telealarma	☐	Centre de dia	☐
Servei de teleassistència	☐	☐
Servei d'àpats a domicili	☐	☐
Servei de neteja	☐	☐
Ajudes tècniques	☐		
Bugaderia	☐		
Suport al cuidador/a	☐	

CAL REVISIÓ DE LA VALORACIÓ?

Si data _____
No

OBSERVACIONS

¹ Informació complementària entre el resultat del protocol de *valoració social de la dependència* i l'opinió professional